

Силабус курсу:

**ГЕНДЕР ТА WOMANTORY В
КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРИ: ІСТОРІЯ І
СУЧАСНІСТЬ**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

<i>Ступінь вищої освіти:</i>	магістр
<i>Спеціальність:</i>	034
<i>Рік підготовки:</i>	1
<i>Семестр викладання:</i>	осінній
<i>Кількість кредитів ЄКТС:</i>	9,5
<i>Мова(-и) викладання:</i>	українська
<i>Вид семестрового контролю</i>	екзамен

Автор курсу та лектор:

канд.філос.н., доц., Щербина Марія Михайлівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри політологічних та культурологічних студій

посада

Scherbina_m@snu.edu.ua

+380675765379

Viber: +38-

0675765379

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

канд.філос.н., доц., Щербина Марія Михайлівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

* – 1) дані підрозділи вносяться до силабусу в разі, якщо практичні та (або) лабораторні заняття проводить інший викладач, котрий не є автором курсу та лектором; 2) припустимо змінювати назву підрозділу на «Викладач лабораторних та практичних занять:», якщо лабораторні та практичні заняття проводить один викладач, котрий не є автором курсу та лектором.

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у студентів/-ок знань і навичок, спрямованих на: розуміння основних теоретичних положень гендерних досліджень і засвоєння ключових понять гендерного аналізу культурних явищ і практик; розвиток гендерного підходу у вивченні різних аспектів культури і суспільства; аналіз гендерних проблем сучасного українського суспільства та формування власних думок щодо можливих стратегій їхнього вирішення; вивчення історико-культурного матеріалу: студентки/-ти знайомляться з історією жінок і їхнього внеску до різних сфер життя, напрацьовують навички використання недискримінаційної мови та навіть можливості виступати як рольові моделі активних діячок і союзників у питаннях гендерної рівності.

Курс сприяє формуванню навичок побудови міждисциплінарних підходів до гендерних досліджень, що дозволяє аналізувати інтеракцію гендерних факторів у різних культурних контекстах, допомагає розвивати навички та цінності, необхідні для підтримки суспільної рівності та інклюзії в різних сферах життя, застосовувати концептуальний словник гендерних і культурних досліджень для аналізу критичних проблем в Україні та за її межами, міркувати про крос-культурні процеси та міждисциплінарні зв'язки, бачити явну та приховану дискримінацію у різних культурах та різних суспільних групах; здійснювати гендерну/антидискримінаційну експертизу; розуміти та впроваджувати як на особистому, так і на суспільному рівні стратегії протидії дискримінаційним практикам та упередженням.

Результати навчання:

ПРН3. Аналізувати культурні права та свободи людини, форми та механізми їхньої ідентифікації, інкультурації, культурної адаптації з урахуванням регіональної специфіки.

ПРН6. Вільно спілкуватися державною та іноземними мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентацій результатів досліджень та проектів.

ПРН13. Здійснювати експертну оцінку культурних творів, послуг та благ, культурних практик, культурно-мистецьких та дозвіллевих проектів.

ПРН14. Знати та керуватись законодавством України в галузі культури, освіти, мистецтва, культурної спадщини і охорони пам'яток, забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидії дискримінації, вміння ставати рольовою моделлю активної діячки/союзника.

ПРН15. Володіти історичним матеріалом і щодо внеску великих діячок у культуру та науку і щодо жіночого сімейного, освітнього, наукового, мистецького, релігійного та філософського досвіду; використовувати цей матеріал у власній соціокультурній, дослідницькій та освітньо-просвітницькій/викладацькій діяльності.

ПРН16. Мати навички застосування гендерного аналізу культурних фактів, практик та наративів у практичній, викладацькій і проєктній діяльності та побудови міждисциплінарних підходів до гендерних досліджень, а також навички вживання недискримінаційної мови як у професійному спілкуванні, зокрема, в наукових дискусіях, так і в повсякденності.

Передумови до початку вивчення:

Знання з курсів філософії, соціології, культурології, історії культури в обсязі бакалаврської програми та рівня спеціаліст

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення даного навчального курсу студент/-ка набуде таких компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК5. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК6. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість

ФК1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.

ФК2. Здатність до оцінювання та аналізу інформації у процесі професійної діяльності.

ФК3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права і свободи людини.

ФК4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.

ФК5. Здатність до ефективної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення до розв'язання проблем культури представників громадськості.

ФК6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.

ФК7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

ФК9. ФК9. Здатність до розв'язання актуальних проблем культури з урахуванням особливостей міжкультурної комунікації та ширшого контексту відповідних проблем.

ФК10. Здатність здійснювати експертизу культурних об'єктів та культурних процесів із застосуванням сучасних методів культурології

ФК11. Здатність розуміти соціально-культурний контекст, який викликав ті чи інші гендерні стереотипи та відносини, аналізувати стан гендерних відносин і гендерної освіти в Україні та світі; відстоювати рівні права і можливості жінок і чоловіків.

ФК12. Здатність аргументовано інтерпретувати розмаїття комунікацій та візуальних практик з урахуванням аспектів гендерної рівності та інклюзивності.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ЛБ/П З)		Стислий зміст,	Інструменти і завдання
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.		
1.	Гендер та стать. Жінка як «Інший» - від міфологічних структур до життєвих практик.	4/0/4	1/0/1	Гендер і стать: феномени, різниця та взаємозв'язок. Історичний та культурний контекст сприйняття жінок як "інших". Міфологічні структури, що вплинули на зміст гендерних стереотипів. Порівняльний аналіз гендерних ролей у різних культурах.	Участь в обговоренні; самостійна робота
2.	Гендерні стереотипи та їхній вплив на життя жінок.	4/0/4	1/0/0	Що таке гендерні стереотипи? Визначення гендерних стереотипів. Історичний контекст та еволюція. Процес соціалізації та його ролью. Прихований освітній план. Рольові моделі – білим по білому. Освіта та медіа грамотність. Антидискримінаційна ексертиза	Участь в обговоренні; самостійна робота
3.	Можливості, права та освіта жінок від архаїки до сучасності.	6/0/6	1/0/1	Роль жінок у доісторичних суспільствах. Ранні цивілізації (Месопотамія, Єгипет, долина Інду) і статус жінок. Повсякденне життя, сімейна динаміка та суспільні очікування. Видатні жіночі постаті античності. Права і можливості середньовічних жінок. Епоха Відродження Просвітництво і права жінок. Ранні феміністичні рухи. Видатні захисниці прав жінок та їхній внесок. Виклики та поточні питання	Участь в обговоренні; самостійна робота
4.	Жінки – філософині, науковиці, мисткині, винахідниці.	4/0/4	0/0/0	Історичний контекст та виклики, з якими стикалися жінки у філософії. Видатні філософині в історії, їхній внесок. Перші науковиці. Ключові постаті Революційні відкриття та інновації. Мисткині в різні періоди, мистецькі течії та жінки. Жінки-винахідниці: виклики та перемоги.	Участь в обговоренні; самостійна робота
5.	Образ жінки в мистецтві та літературі, створених жінками.	4/0/4	0/0/0	Жіночі голоси в літературі. Історичний контекст жіночого письма та літературного внеску. Видатні письменниці з різних епох і культур. Теми та наративи в жіночій літературі. Зображення жінок у візуальному мистецтві	Участь в обговоренні самостійна робота

	Жіночий досвід та повсякденність сучасності	6/0/6	1/0/1	Роль жінок у воєнний час та суспільні зміни. Досягнення в освіті, зайнятості та політичній участі. Виклики і прогрес у досягненні гендерної рівності. Перехресність та різноманітний досвід. Обговорення інтерсекціональності та її впливу на досвід жінок. Досвід маргіналізованих груп жінок (наприклад, ЛГБТК+, жінок з інвалідністю, жінок з етнічних меншин). Ролі жінок у сучасному світі, включаючи сім'ю, кар'єру та активізм. Глобальні виклики Розуміння поточної боротьби за гендерну рівність.	Участь в обговоренні; самостійна робота

Рекомендована література

1. Гендер для медій: підручник із гендерної теорії для журналістики та інших соціогуманітарних спеціальностей. [за ред. Марії Масрчик (голова редколегії), Ольги Плахотнік, Галини Ярманової] URL: https://ua.boell.org/sites/default/files/gender_dlya_medii_2017.pdf
2. Забезпечення політики гендерної рівності з 2014 року – нове дослідження. URL: <https://www.irf.ua/zabezpechennya-polityky-gendernoyi-rivnosti-z-2014-roku-nove-doslidzhennya/>
3. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод від 04.11.1950. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Майкл Кімел. Гендероване суспільство https://royallib.com/book/maykl_kimmel/gendernoe_obshchestvo.html
5. Марущенко О., Плахотнік О. ГЕНДЕРНІ ШКІЛЬНІ ІСТОРИЇ. URL: <http://www.insight-ukraine.org/uploads/files/genderni-shkilni-istorii.pdf>
6. Марценюк Т. О.. Гендер для всіх. Виклик стереотипам / Тамара Марценюк. - Київ : [Основи], 2017. - 254, [1] с. : іл.
7. Марценюк Т. Чому не варто боятися фемінізму / Тамара. Марценюк.-Київ : КОМОРА, 2018
8. Марценюк Т. «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі / Т. Марценюк ; Іл. Марії Кінович. Київ : Видавничий дім «КОМОРА», 2020. 256 с.
9. Петраускас О. О. Історичний контекст антидискримінаційного законодавства США за часів президентства Дж. Кеннеді та Л.Джонсон / О. О. Петраускас // Проблеми міжнародних відносин. - 2015. - Вип. 10-11. - С. 403-417. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pmv_2015_10-11_31
10. Посібник з європейського антидискримінаційного права. Київ : К.І.С., 2013. 191 с.
11. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України № 5207-VI від 06.09.2012 // Відомості Верховної Ради України. 2013. № 32. Ст. 412. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17>
12. Стрельник Олена. Турбота як робота: материнство у фокусі соціології. Монографія. – Київ: Критика, 2017 [КНУ ім. Т. Шевченка; факультет соціології]. – 280 с.
13. Чернівськи Марина. Антидискримінаційна робота в регіонах, охоплених конфліктом: Методичний посібник. URL: https://zwst-kompetenzzentrum.de/wp-content/uploads/2019/10/UA-Антидискриминация_превью.pdf
14. Adichie, C. N. (2014). We Should All Be Feminists. Vintage. URL: <https://xyonline.net/sites/xyonline.net/files/2021-01/Adichie%2C%20We%20Should%20All%20Be%20Feminists%20%282014%29.pdf>
15. European Commission. (n.d.). Gender equality Culture and Creativity. [Webpage]. Retrieved from <https://ec.europa.eu/culture/policies/selected-themes/gender-equality>
16. Gay R. Bad Feminist. Harper Perennial. 2014.320p.
17. Miller M. Circe. Little, Brown and Company. 2018. 352p.
18. Nochlin L. (1988). Women, Art, and Power: And Other Essays. [Internet Archive]. Retrieved from <https://archive.org/details/womenartpoweroth0000noch>
19. O'Reilly D., & Kerrigan, F. (2018). Arts and Cultural Management: Sense and Sensibilities in the State of the Field. [ResearchGate]. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/328122251_Arts_and_Cultural_Management_Sense_and_Sensibilities_in_the_State_of_the_Field
20. Tokarczuk, O. (2018). Nobel Prize in Literature Lecture. [Online Transcript]. Retrieved from <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2018/tokarczuk/lecture/>
21. Glück L. (2020). Nobel Prize in Literature Lecture. [Online Transcript]. Retrieved from <https://www.nobelprize.org/prizes/literature/2020/gluck/lecture/>
22. Manne K. (2017). Down Girl: The Logic of Misogyny. Oxford University Press. URL: <https://academic.oup.com/book/27451>

23. Chemaly S. (2018). *Rage Becomes Her: The Power of Women's Anger*. Atria Books. 364p.

Електронні ресурси

1. <http://www.culturalstudies.net/>
2. <http://www.genderstudies.info>
3. <http://www.litopys.org.ua>
4. <http://nlu.org.ua> Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
5. Бібліотека гендерного інформаційно-аналітичного центру КРОНА <http://www.krona.org.ua/library.html>
6. Сайт Центру гендерної культури. <https://www.genderculturecentre.org>
7. European Program in Communication and Cultural Studies: <http://www.mediastudieseurope.net>
8. Extensive collection of American Cultural Studies resources
<http://www.georgetown.edu/crossroads/asw/>
9. The University of Iowa Libraries' guide to Cultural studies resources. <http://www.lib.uiowa.edu>
10. International Association for Communication and Cultural Research (IAMCR): <http://www.humfak.auc.dk>
11. <http://dnpb.gov.ua/ua/> Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського
12. <http://www.library.univ.kiev.ua/ukr> Наукова бібліотека імені Михайла Максимовича
13. <http://lib.npu.edu.ua> Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
14. <http://www.library.ukma.edu.ua> Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія»
15. <http://lounb.org.ua> Львівська обласна універсальна наукова бібліотека
16. <http://odnb.odessa.ua> Одеська національна наукова бібліотека

Методичне забезпечення

1. Global Education Monitoring Report Team, & UNESCO. (2023). #HerEducationOurFuture: innovation and technology for gender equality; the latest facts on gender equality in education. UNESCO. <https://doi.org/10.54676/JSZJ2402> (Document code: ED/GEM/MRT/2023/FS/G/1).
2. UNESCO. (n.d.). UNESCO Priority Gender Equality Action Plan: Complementary strategic document to the 37 C/4 and 37 C/5. [PDF]. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000227222>
3. United Nations General Assembly. (1979). Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women. United Nations, Treaty Series, vol. 1249, p. 13. Retrieved from <http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/cedaw.htm>

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент/-ка може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів	
	Денна ф.е	Заочна ф.н
Відвідування лекцій (наявність власного конспекту)	10	-
Участь в обговоренні	20	-
Виконання завдань з самостійної роботи	20	50
Екзамен	50	50
Разом	100	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS
90-100	A
82-89	B
74-81	C
64-73	D
60-63	E
35-59	FX
0-34	F

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Кафедрою підтримується нульова толерантність до плагіату, списування і копіювання. Викладач/-ка за бажання студентської спільноти під час перших занять надає коротке інформаційне повідомлення щодо академічного письма, видів плагіату і запозичень, які мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана. Студент/-ка може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах (наприклад, «Основи прав людини і інклюзії в культурі». URL: <https://publicalternative.com.ua/uk/zahalna-informacija-pro-kurs/>). При поданні документу про проходження курсу студентам можуть бути перераховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Поведінка в аудиторії:

На заняття здобувачі/ки вчасно приходять до аудиторії відповідно до розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Основні «Так» і «Ні».

Під час занять

дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом (за умови дистанційного навчання потрібно повідомити викладача/-ку про це);
- пити безалкогольні напої;
- використовувати електронні пристрої виключно в освітніх цілях (не в ході контролю знань та з дозволу викладача/-ки);
- проявляти академічну активність і зацікавленість.

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження) і вживати жувальну гумку;
- палити, вживати алкогольні напої або наркотичні засоби;
- вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- заважати проведенню заняття будь-яким чином.